Svar på skriftligt spörsmål SSS 286/2025 rd

Svar på skriftligt spörsmål om att bekämpa digitalt våld och kriminalisera sexuella djupförfalskningar (deepfakes) som gjorts utan samtycke

Till riksdagens talman

I det syfte som anges i 27 § i riksdagens arbetsordning har Ni, Ärade talman, till den minister som saken gäller översänt följande skriftliga spörsmål SS 286/2025 rd undertecknat av riksdagsledamot Pinja Perholehto /sd m.fl:

> Är avsikten med den lagstiftning som kompletterar det nationella genomförandet av EU:s förordning om artificiell intelligens att vidta åtgärder
> för att bekämpa och kriminalisera djupförfalskad pornografi som skapats och/eller spridits utan offrets samtycke och
>
> vilka åtgärder ämnar regeringen vidta för att bekämpa digitalt våld och förstärka offers rättskydd?

Som svar på detta spörsmål anför jag följande:

Allt ingripande i en annan persons sexuella självbestämmelserätt som även sker i en webbmiljö ska alltid anses vara fördömligt. Enligt 20 kap 7 § i strafflagen är det straffbart att sprida en bild som visar en annan person på ett sexuellt sätt och som väsentligt kränker den sexuella självbestämmelserätten hos den person som finns i bilden eller på en video. Det är straffbart att sprida en sexuell bild eller video som tillkommit i en verklig situation när de personer som finns i bilden eller på videon inte har gett sitt samtycke till att sprida materialet. Med stöd av bestämmelsen är det dessutom straffbart att utan samtycke sprida bildmaterial som väsentligt liknar en bild eller video som tagits av en verklig situation. Sådana bilder och videor kan vara till exempel djupförfalskningar där till exempel någon annan persons ansikte har fogats till artificiellt skapat sexuellt innehåll eller sexuellt innehåll som fåtts från annat håll.

Bildmaterial som på ett sexuellt sätt visar barn är mycket skadligt. Regeringen har nyligen överlämnat till riksdagen propositionen RP 61/2025 rd där det föreslås en grov gärningsform för innehav av bild som på ett sexuellt sätt visar barn. Med de föreslagna ändringarna av strafflagen genomförs skrivningen i statsminister Petteri Orpos regeringsprogram enligt vilken regeringen skärper lagstiftningen angående bilder som på ett sexuellt sätt visar barn. Den föreslagna bestämmelsen omfattar både verklighetsbaserade och verklighetstrogna bilder och videor på motsvarande sätt än den ovannämnda paragrafen 7 § i 20 kap i strafflagen. Enligt 20 kap. 19 § i strafflagen är det straffbart att sprida den här typen av material.

Spridning av djupförfalskningar kan beroende på omständigheter också uppfylla till exempel rekvisitet för tvång eller ärekränkning. Om gärningen till exempel kränker upphovsrätt, kan den bedömas med stöd av de straffbestämmelser som gäller brott mot upphovsrätt.

I artikel 50.4 i Europeiska unionens så kallade förordning om artificiell intelligens (2024/1689) hänvisas till djupförfalskningar. Enligt punkten ”ska tillhandahållare av ett AI-system som genererar eller manipulerar bild-, ljud- eller videoinnehåll som utgör en deepfake upplysa om att innehållet har genererats artificiellt eller manipulerats”. I regeringens proposition 46/2025 rd har föreslagits att det ska stiftas en ny lag om tillsyn över vissa system för artificiell intelligens. Propositionen har beretts vid arbets- och näringsministeriet. I 5 § och 23 § i den föreslagna lagen skulle finnas bestämmelser om tillsyn över transparensskyldigheter. Förordningen innehåller däremot inte reglering som skulle gälla åtgärder för att bekämpa eller kriminalisera djupförfalskat sexuellt bildmaterial som skapats eller spridits utan offrets samtycke. I Finland är spridning av sådant bildmaterial redan i vilket fall som helst straffbart på det ovannämnda sättet.

Justitieministeriet har tillsatt en arbetsgrupp för att bereda nationell lagstiftning som direktivet om bekämpning av våld mot kvinnor och våld i nära relationer (2024/1385) förutsätter. I direktivet fastställs minimiregler på EU-nivå för förebyggande och bekämpning av våld mot kvinnor och våld i nära relationer. Artikel 5 i direktivet handlar om delning av intimt eller manipulerat material utan samtycke. Arbetsgruppen kommer att i sina betänkanden bedöma artikelns skyldigheter i förhållande till den gällande nationella lagstiftningen. I direktivet föreskrivs dessutom bland annat om stöd till brottsoffer som utsatts för nätbrott samt förebyggande av nätbrott. Även i fråga om dessa skyldigheter kommer arbetsgruppen att i sina betänkanden bedöma direktivets förhållande till det nationella systemet. Direktivet ska sättas i kraft nationellt senast 14.7.2027. Mandatperioden för den arbetsgrupp som justitieministeriet tillsatt är 7.5.2025–28.2.2026. Regeringens avsikt är att till riksdagen överlämna regeringens proposition om nödvändiga ändringar av lagstiftningen under höstsessionen 2026.

Regeringen har förbundit sig till att förbättra brottsoffers ställning. Med tanke på brottsoffer är stödtjänster och en straffprocess som beaktar offrets behov väsentliga metoder inom kriminalpolitiken för att minska de olägenheter som brottet förorsakar.

Beredningen av ett brottsofferpolitiskt åtgärdsprogram enligt regeringsprogrammet pågår. I detta avseende har det tillsatts en arbetsgrupp för att granska frågor som anknyter till att förbättra brottsoffers ställning under straffprocesser. Empatin och kommunikationen när man bemöter offret, myndigheternas ömsesidiga kommunikation och skyddet av brottsoffret under straffprocessen är centrala för att förbättra brottsoffers ställning. Arbetsgruppens mandatperiod är 16.06.2025–31.5.2026.

Lagändringen som gäller höjningen av brottsofferavgiften (323/2025) träder i kraft 1.1.2026. Höjningen av brottsofferavgiften baserar sig på regeringsprogrammet, och dess syfte är att trygga tillgången till stödtjänster för brottsoffer och öka gärningspersoners ansvar för finansieringen av tjänsterna.

Justitieministeriet finansierar Brottsofferjourens och Nollinjens verksamhet. De är stödtjänster för brottsoffer. Justitieministeriet har ålagt Brottsofferjourens verksamhet en skyldighet att tillhandahålla och erbjuda allmänna stödtjänster för offer i enlighet med direktivet 2018–2027. Tjänsterna ska erbjudas avgiftsfritt och konfidentiellt i enlighet med offrets behov. De ska vara tillgängliga före ett straffrättsligt förfarande, under det och under en nödvändig tid efter det. Tjänsterna är tillgängliga för alla brottsoffer – även dem som blivit utsatta för digitalt våld. Nollinjen är en hjälptelefon som är öppen dygnet runt för alla som blivit utsatta för våld mot kvinnor och våld i nära relationer. Nollinjen erbjuder hjälp till offer för våld mot kvinnor och våld i nära relationer som också har blivit utsatta för och hotats med digitalt våld. Även Istanbulkonventionen om förebyggande och bekämpning av våld mot kvinnor och våld i hemmet förutsätter en telefontjänst (FördrS 53/2015). Syftet med konventionen är att skydda kvinnor mot alla former av våld, ställa våldsförövarna i straffrättsligt ansvar och främja faktisk jämställdhet mellan könen. Genomförandeplanen för Istanbulkonventionen för 2026–2033 är under beredning vid kommissionen för bekämpning av våld mot kvinnor och av våld i hemmet som verkar i anslutning till social- och hälsovårdsministeriet.

Helsingfors 10.10.2025

Justitieminister Leena Meri